

Metaphors of Science And Art Center Students, Teachers and Parents Regarding Gifted Students

Yusuf ÖZSOY*

Received: 09 February 2014

Accepted: 25 Mart 2014

Abstract: This work aims to reveal how the concept of “gifted students” is interpreted by the stakeholders (students, teachers, parents) of Science an Art Center by means of metaphors. In this way, it is displayed how gifted students, their parents and teachers who teach them at Science and Art Centers interpret the concept of “gifted students”. This work in which perception of Art and Science Center students, teachers and parents regarding the concept of gifted students is examined was conducted during 2013-2014 school year, with 75 participants. All participants were asked to make up metaphors related to the concept of “gifted students”. The metaphors that the participants made up were grouped under 7 conceptual categories. These conceptual categories are: “1) A hardworking person performing brilliantly, 2) A person needing appropriate education, 3) A mysterious and hard to understand person, 4) A precious person, 5) A person looking different from his/her pers, 6) A high capacity person, 7) A sophisticated person. Interpretations and arguments regarding the results have been shared at the end of the article.

Key words: Gifted, science and art center, metaphor

* Educator of Gifted Student, Gratuated Students, Sakarya University, e-mail: yusufozsoy@yandex.com.

Bilim ve Sanat Merkezi Öğrenci, Öğretmen ve Velilerinin Üstün Yetenekli Öğrenci Kavramına İlişkin Metaforları

Yusuf ÖZSOY[†]

Alış Tarihi: 09 Şubat 2014

Kabul Tarihi: 25 Mart 2014

Özet: Bu çalışma “üstün yetenekli öğrenci” kavramının Bilim ve Sanat Merkezi’ndeki paydaşlar tarafından (öğrenci-öğretmen-veli) nasıl algılandığının metaforlar yoluyla ortaya çıkarılmasını amaçlamıştır. Böylece üstün yetenekli öğrencilerin ve onların velilerinin, üstün yetenekli öğrenciye Bilim ve Sanat Merkezi’nde eğitim veren öğretmenin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını nasıl algıladıkları ortaya konulmuştur. Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının incelendiği bu çalışma 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 75 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Tüm katılımcılardan “üstün yetenekli öğrenci” kavramına yönelik metafor oluşturmaları istenmiştir. Katılımcıların ürettikleri metaforlar 7 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler: “1) Yüksek Performans Gösteren Çalışkan Birey, 2) Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey, 3) Gizemli, Anlamak İçin Çaba Gerektiren Birey, 4) Değerli Birey, 5) Yaşlılarından Farklı Görünen Birey, 6) Geniş Kapasiteli Birey, 7) Çok Yönlü Birey” başlıkları altında toplanmıştır. Çıkan sonuçlara göre de yapılan çıkarımlar ve tartışmalar makale sonunda paylaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Üstün yetenekli, Bilim ve Sanat Merkezi, metafor

GİRİŞ

Dünya üzerinde geçmişten günümüze kadar üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi önemli bir yer tutmuştur. Yaklaşık olarak toplumun %2’sini kapsayan üstün yeteneklilerin (MEB, 2013) her toplumda, çeşitli yöntemlerle topluma kazandırılmasını sağlamıştır. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin topluma en iyi şekilde kazandırılabilmesi için çocukluk dönemlerinde uygun şartlarda ve seviyelerine uygun olarak eğitim almaları gerekmektedir. Ülkemizde de üstün zekâlıların ve yeteneklilerin eğitimi cumhuriyetten bu yana üzerinde durulan konuların başındadır. Bu bireylerin çocukluk dönemlerinde eğitimlerini almaları üzerine birçok eğitim kurumu açılmış, yasa ve yönetmelikler düzenlenmiştir.

Üstün yetenekli/zekâlı öğrenci; zekâ, yaratıcılık, sanat kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen ve bu alanlarda özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerdir (MEB, 2007). Bir diğer tanımda Kirk ve Gallagher (1989) üstün ve özel yetenekli çocuğu; entelektüel, yaratıcı, sanat veya liderlik gibi alanlarda yüksek performans kapasitesi gösteren veya bu kapasitelerini tamamen geliştirmek için özel akademik alanlarda okulunda elde edemediği etkinliklere ve faaliyetlere ihtiyaç duyan çocuk olarak tanımlamıştır.

[†] Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitmeni, Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, e-mail: yusufsoy@yandex.com.

Amerika Eğitim Ofisi (USOE) 1978 yılında sanatta üstün yetenekli çocuklardan liderlik potansiyeline sahip çocuklara kadar geniş bir üstün yeteneklilik tanımı yapmıştır. Bu tanıma göre; üstün yetenekli çocuklar terimi okulöncesi, ilköğretim veya lise seviyesinde potansiyel, ispatlanmış veya sahip oldukları yetenekleriyle tanınan çocukları ve gençleri kapsar. Bu çocuklar zihinsel, yaratıcı ve özel akademik yeteneği veya liderlik kabiliyeti olan, görsel ve icra sanatları gibi alanlarda yüksek kabiliyetli çocuklardır (Akt: Bildiren, 2011). Üstün yetenekli çocuklar, ortalama yeteneğe sahip akranlarına oranla birçok açıdan daha farklıdırlar. Üstün yetenekli çocuklar yeni bilgiler öğrenmeye yaşlılarına göre daha açık ve oldukça sorumluluk sahibidir. Kendilerine güvenleri yüksek, yarışmaktan ve mücadeleden zevk alan çocuklardır. Yaşlılarına göre hayal ile gerçek arasında farkı çok daha önce ayırt edebilirler, estetik zevkleri oldukça gelişmiştir (Çağlar, 2004).

Marland raporuna göre üstün yetenekli kişiler: üstün yetenek alanında profesyonel kişiler tarafından bilinen kimseler tarafından belirlenmiş ve seçkin yeteneklerinden dolayı yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olan bireylerdir. Bu bireyler, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyan kişilerdir. Bu rapora göre, üstün yetenekliler; genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, yaratıcı ve üretici düşünme yeteneği, liderlik yeteneği, görsel ve uygulamalı sanatlar yeteneği ve psikomotor yeteneğe sahip bireylerdir (Passow, 1981; Akt: Genç, 2012). Bu bakımdan yaşlılarına göre birçok farklı ve üstün özelliklere sahip üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerinin iyi tanınması, sistematik olarak bu özelliklerinin farklılaştırılmış eğitim programlarıyla geliştirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitim aldıkları kurumların en başında Bilim ve Sanat Merkezleri gelmektedir. Ülkemizde birçok ilimizde Bilim ve Sanat Merkezi bulunmakta ve eğitim-öğretim faaliyetlerine okul dışı zamanlarda devam etmektedir. Bu sistemde, üstün yetenekli öğrenciler akranlarıyla birlikte okullarına devam ederken, okul çıkışı zamanlarda veya hafta sonlarında Bilim ve Sanat Merkezi'ne giderek eğitimlerine devam etmektedirler. Bu modelin en büyük avantajlarından biri, çocukların kendi okullarından, arkadaşlarından soyutlanmamalarıdır. Okul dışındaki saatlerde Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitimini sürdürürken; toplum bireylerini zihinsel, sosyal, kültürel ve duygusal açıdan tanıyabilme olanağına sahip olabilmektedirler. Üstün yetenekli çocuklar, toplumla çalışma, üretme olanağına sahip olmaktadır. Toplumla bütünleşen ve farklılığının bilincinde olan, farklılığını insanlık adına geliştiren bireyler olarak yetiştirilmektedirler (Dönmez, 2004).

Bilim ve Sanat Merkezi'nin amacı, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün ve özel yetenekli öğrencilerin bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üreten, problem çözen bireyler olarak gelişmelerini sağlamaktır (Uzun, 2004).

Bilim ve Sanat Merkezleri'nde verilen eğitim 5 aşamada tamamlanmaktadır. İlk olarak öğrenciler uyum dönemine alınmaktadır. Bu dönemde öğrencilere Bilim ve sanat Merkezi, çevresi ve fiziksel ortamıyla birlikte tanıtılır; bu eğitim kurumunun amacı hakkında öğrenciler bilgilendirilir. Buna bağlı olarak merkezin eğitim modeli ve çalışması hakkında bilgi verilir. Daha sonra destek eğitim döneminde öğrenciyi iletişim becerilerine sahip, çevresi ve kendisiyle barışık, takım ruhunu yaşama geçirebilen, karşılaştığı problemleri çözebilen, paylaşımcı, araştırma yapmasını bilen, proje üretebilmek için temel alt yapısını öğrenme stratejileri, bilimsel araştırma teknikleri ve bilimsel çalışma yöntemleriyle pekiştiren ve uygulayan bir kişiliğe götürebilmek amaçlanır. Bireysel

yetenekleri fark ettirici programda ise çeşitli etkinliklerle öğrencinin de kendi yeteneklerini keşfetmesi hedef alınır. Özel yetenekleri geliştirici programlarda öğrencilere disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmaları sağlanır. Son olarak proje döneminde ise proje hazırlama ve geliştirme konularında bilgi ve beceri kazandırmak üzere kurumdaki danışman öğretmenler aracılığıyla gerekli ön öğrenmeler sağlanır ve proje yönergeleri hazırlanıp örnekler sunulur (Bildiren, 2011).

Ülkemizde 1993 yılından itibaren Ankara, İzmir, İstanbul, Denizli ve Bayburt illerinde Bilim ve Sanat Merkezleri adı altında yetenek geliştirme merkezleri kurulmuştur (Çepni, Gökdere ve Bacanak, 2004). Günümüzde ise Bilim ve Sanat Merkezleri'nin sayısı 70'e ulaşmış olup, her geçen yıl sayıları artmaya devam etmektedir (MEB, 2013).

Metafor kelime olarak, Grekçe "Metapherin" kelimesinden türetilmiş olup meta (değiştirmek) ve pherein (taşımak) sözcüklerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur (Levine, 2005). Metafor bir kavramı başka bir kavrama benzeterek anlatmak demektir. O iki kavramın birbirine benzerliği az olabilir; ama birini çok iyi tanıyor olmak bize ikincisini daha iyi anlama olanağını sağlar. Metafor semboldür, yani çağrışıdır (Ocak ve Gündüz, 2006).

Metaforlar (benzetmeler, eğretilmeler, istiareler, mecazlar) olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biridir (Saban, 2004). Metaforlar, ifadenin canlı, güzel ve heyecanlı kalmasını sağlar (Altun, 2003). Metaforlarla gelişen bilişsel süreç bireyde duyuşsal etkiler yaratır. Bilişsel ve duyuşsal süreçlerin etkileşimi bireylerin, kendi duygu ve düşüncelerini ya da karşılıklarındaki duygu ve düşüncelerini tanımlarken metaforlardan yararlanmalarına yol açar. Bu bağlamda metaforlar, bireylerin dünyayı ve kendilerini algılama biçimlerini göstermektedir (Girmen, 2007).

Ülkemizde özellikle son yıllarda metaforik araştırmalar oldukça yaygınlaşmış ve birçok çalışma yayınlanmıştır. Bu çalışmalardan ulaşılan ve incelenen kısım aşağıda sıralanmıştır. Çelikten (2006), Nalbant (2006), Saban (2004, 2008, 2009), Saban, Koçbeker ve Saban (2006), Semerci (2007), Girmen (2007), Tunç (2008), Öztürk (2007), Cerit (2008), Aydoğdu (2008), Arslan ve Bayrakçı (2006), Arslan (2008), Töremen ve Döş (2008), Döş (2009), Oğuz (2009), Güven ve Güven (2009), Aydın ve Unaldı (2010), Yaşar ve Bayır (2010), Coşkun (2010), İbret ve Aydınözü (2011), Eraslan (2011), Nalçacı ve Bektaş (2012), Mertol, Doğdu ve Yılar (2013), Gömleksiz (2013), Kısa (2013), Gömleksiz, Kan ve Öner (2012), Nalçacı ve Bektaş (2012), Yılmaz, Göçen ve Yılmaz (2013), Memduhoğlu ve Mazlum (2014), Akbaş ve Gençtürk (2013), Yazıcı (2013), Genç (2012), Ateş ve Karatepe (2013), Güveli ve Diğerleri (2011), Altun ve Apaydın (2013), Yalçın ve Enginer (2012), Özdemir (2012), Çapan (2010), Korkmaz ve Bağçeci (2013), Karaçanta (2013). Bu araştırmalarda genellikle sosyal bilimler alanında eğitim, öğretmenlik, okul, doğa, çevre, üniversite, müfettiş, görsel sanatlar, metamatik, sosyal bilgiler gibi kavramlar ele alınmış olup, Çapan (2010) ve Mertol, Doğdu ve Yılar (2013), Kunt ve Tortop'un (2013) yapmış olduğu çalışma üstün yetenekli öğrencilere yönelik algının belirlenmesi için öğretmen adaylarının üzerinde yapılan bir çalışmadır. Çapan'ın yapmış olduğu bu çalışma (2010) alan ve çalışmamız ile ilgili olduğundan daha detaylı olarak incelenmiş ve sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmada; Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki öğrencilerin, öğrenci velilerinin ve öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciyi nasıl algıladıklarının belirlenmesi için amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin üstün yetenekli öğrenciyi ilişkin metaforları nelerdir?
- Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin velilerinin üstün yetenekli öğrenciyi ilişkin metaforları nelerdir?
- Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciyi ilişkin metaforları nelerdir?
- Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerinin üstün yetenekli öğrenciyi ilişkin benzetimlerini belirleyebilmek için nitel araştırma desenlerinden *olgubilim (phenomenology) deseni* kullanılmıştır. Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Büyüköztürk vd., 2012).

Çalışma Grubu

Bu araştırma; 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Bartın Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören 28 öğrenci, Bartın Bilim ve Sanat Merkezi'nde çalışan 26 öğretmen ve 27 öğrenci velisi ile gerçekleştirilmiştir. Bu katılımcılar evrenden rastgele örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2011) yoluyla seçilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan katılımcıların "üstün yetenekli öğrenci" kavramına ilişkin metaforlarını (benzetmelerini) ortaya çıkarmak için "*Üstün yetenekli öğrenci benzer, çünkü*" cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bu amaç için katılımcılara bu cümle yazılı olduğu bir form verilmiş ve onlardan kendi düşüncelerine göre bu cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılara form verildikten sonra metafor oluşturma hakkında bilgi verilmiş ve formun doldurulması istenmiştir. Verilerin toplanmasında önce "*benzer*" kavramı verilerek üstün yetenekli öğrencinin başka bir kavrama benzetilmesi istenmiş, sonra da "*çünkü*" kavramı verilip bu benzetmenin mantıklı bir açıklamasının yapılması istenmiştir.

Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Araştırmaya katılan öğrenci, öğretmen ve velilerden 75 adet form elde edilmiştir. Elde edilen formlardan metafor ile açıklama arasında mantıksal bağ bulunanlar analiz edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde Saban (2008) tarafından yapılan çalışmalarda kullanılan 5 aşamalı değerlendirme süreci kullanılmıştır. Bu aşamalar:

- Adlandırma aşaması
- Eleme aşaması
- Kategori geliştirme aşaması

- Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşaması
- Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması aşamasıdır.

a) Adlandırma Aşaması

Bu aşamada öğrenci, öğretmen ve velilere uygulanan anketler toplanmış ve hepsinin bir arada olduğu geçici bir liste oluşturulmuştur. Tüm metaforların anketlerde belirgin bir şekilde geliştirilip geliştirilmediği kontrol edilmiştir.

b) Eleme Aşaması

Bu aşamada öğrenci, öğretmen ve velilerin oluşturdukları metaforlar tekrar gözden geçirilmiştir. Bu amaç için üretilen metaforlar, her metafor için metaforun konusu, metaforun kaynağı arasındaki ilişki bakımından analiz edildi. Bazı anketlerdeki cevapların “üstün yetenekli öğrenci” kavramına yönelik olmadığı tespit edildi ve çalışmanın dışında bırakıldı. Bu şekilde çalışma dışı bırakılan anket sayısı 6’dır.

c) Kategori Geliştirme Aşaması

Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerinin oluşturdukları metaforlar birbiriyle ilişkili olanlar doğrultusunda 7 kavramsal grup altında toplanmıştır. Eleme aşamasını geçen tüm metaforlar bu 7 kavramsal gruba yerleştirilmiştir.

d) Geçerlik ve Güvenirliğin Sağlanması

Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklamayı nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasındadır (Şimşek ve Yıldırım, 2006). Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak için, üretilen metaforların bulunduğu kategoriyi temsil edip etmediğini onaylamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır (Saban, 2008). Yapılan bu araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman’ın formülü (Güvenirlik= görüş birliği/görüş görüş birliği+görüş ayrılığı X 100) ile hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Çıkan sonuç %92,8 olarak bulunmuştur.

e) Verilerin Bilgisayar Ortamına Aktarılması

Toplam 42 adet metaforun belirlenmesi, kategorilerin oluşturulması, uzman görüşü ile birlikte güvenilirlik çalışmasının yapılmasından sonra “üstün yetenekli öğrenci” kavramına yönelik geliştirilen metaforlar tablolarla birlikte gruplandırılmış haliyle sunulmuştur. Oluşturulan tablolarda, oluşturulan metaforlar f (frekans sayısı) ve % (yüzdeler dilimi) verilerek paylaşılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrenci, öğretmen ve velilerin “üstün yetenekli çocuk” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlara yönelik elde edilen bulgular araştırma sorularına uygun tablolarla sunulmuştur. Katılımcıların geliştirdikleri metaforların analizi ve yorumlanması süreci; eleme, derleme ve kategori geliştirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Eleme sonrasında, görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları belirlenmiştir ve görüş birliğine varılarak frekans tablosu oluşturulmuştur.

Tablo 1: Üstün Yetenekli Öğrenci Kavramına İlişkin Metaforlar

METAFOR	f	%
elmas	10	13,33
ışık	7	9,33
ağaç	5	6,66
maden cevheri	4	5,33
su	3	4
öğretmen	3	4
arı	3	4
çiçek	2	2,66
bilgisayar	2	2,66
verimli arazi	2	2,66
yarış otomobili	2	2,66
internet	2	2,66
dünya	1	1,33
özgüven kutusu	1	1,33
hesap makinesi	1	1,33
işlenmesi kolay hamur	1	1,33
bilgi küpü	1	1,33
büyüteç	1	1,33
kuş	1	1,33
uzay	1	1,33
obur insan	1	1,33
kristal	1	1,33
güzel sürpriz	1	1,33
sürpriz yumurta	1	1,33
pırlanta	1	1,33
mucit	1	1,33
karınca	1	1,33
akıllı tahta	1	1,33
demir	1	1,33
meraklı makine	1	1,33
makine	1	1,33
yıldız	1	1,33
parlak yıldız	1	1,33
genç kurt	1	1,33
gökdelen	1	1,33
kardelen	1	1,33
camsil	1	1,33
labirent	1	1,33
yaşam	1	1,33
yol	1	1,33
deniz	1	1,33
okyanus	1	1,33
TOPLAM	75	100

Tablo 1’de katılımcılar tarafından geliştirilen metaforlar listelenerek her metaforu temsil eden sayı frekans ve yüzde olarak verilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velileri “üstün yetenekli öğrenci” kavramına yönelik toplam 75 metafor üretmiştir. İlk üç sırada bulunan metaforlar; elmas (%13,33), ışık (%9,33) ve ağaç (%6,66)’tır.

Katılımcıların ürettikleri metaforlar 7 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler: “1) Yüksek Performans Gösteren Çalışkan Birey, 2) Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey, 3) Gizemli, Anlamak İçin Çaba Gerektiren Birey, 4) Değerli Birey, 5) Yaşlılarından Farklı Görünen Birey, 6) Geniş Kapasiteli Birey, 7) Çok Yönlü Birey” başlıkları altında toplanmıştır. Ayrıca kavramsal kategorilerin öğrenci, öğretmen ve velilere göre nasıl bir dağılım gösterdiği de tablolar halinde verilmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrenciye İlişkin Kavramsal Kategoriler

1. Yüksek Performans Gösteren, Çalışkan Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

“Tablo 2” yüksek performans gösteren, çalışkan birey olarak üstün yetenekli öğrenci kategorisinde yer alan metaforları ve her bir metaforu geliştiren birey sayısı ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 2: Yüksek Performans Gösteren, Çalışkan Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

METAFOR	f	%
arı	3	4
karınca	1	1,33
makine	1	1,33
obur insan	1	1,33
kuş	1	1,33
işlemesi kolay hamur	1	1,33
TOPLAM	8	10,66

Tablo 2’ye göre bu kategoride 3 öğrenci ve 4 öğretmen ve 1 velinin geliştirdiği 8 metafor bulunmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; karınca, arı, makine, obur insan, kuş ve işlemesi kolay hamurdur. Bu kategoride yer alan ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Üstün yetenekli öğrenci arı gibidir. Çünkü hiç durmadan çalışır.”
- “Üstün yetenekli öğrenci kuş gibidir. Çünkü istediği her yere engellere takılmaksızın ulaşabilir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci obur insan gibidir. Çünkü doymak bilmeyen ve hep daha fazla isteyen yapısı vardır.”

2. Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

“Tablo 3” uygun eğitime gereksinim duyan birey olarak üstün yetenekli öğrenci kategorisinde yer alan metaforları ve her bir metaforu geliştiren birey sayısı ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 3: Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

METAFOR	f	%
ağaç	5	6,66
internet	2	2,66
kristal	1	1,33
uzay	1	1,33
gökdelen	1	1,33
TOPLAM	10	13,33

Tablo 3'e göre bu kategoride 4 öğrenci, 3 öğretmen ve 3 velinin geliştirmiş olduğu 10 metafor bulunmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; ağaç, internet, kristal, uzay ve gökdelendir. Bu kategoride yer alan ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Üstün yetenekli öğrenci gökdelen gibidir. Çünkü uygun şartlarda üzerine istediğin kadar kat çıkabilirsin.”
- “Üstün yetenekli öğrenci kristal gibidir. Çünkü uygun ve usta ellerde işlenmedikçe sadece bir cam parçasıdır.”
- “Üstün yetenekli öğrenci ağaç gibidir. Çünkü sadece iyi sulanır ve beslenirse o zaman en iyi şekilde gelişir.”

3. Gizemli, Anlamak İçin Çaba Gerektiren Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

“Tablo 4” gizemli, anlamak için çaba gerektiren birey olarak üstün yetenekli öğrenci kategorisinde yer alan metaforları ve her bir metaforu geliştiren birey sayısı ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 4: Gizemli, Anlamak İçin Çaba Gerektiren Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

METAFOR	f	%
yaşam	1	1,33
labirent	1	1,33
bilgi küpü	1	1,33
yol	1	1,33
güzel sürpriz	1	1,33
sürpriz yumurta	1	1,33
TOPLAM	6	8

Tablo 4'e göre bu kategoride 3 öğretmen ve 3 veli tarafından geliştirilmiş 6 metafor bulunmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; güzel sürpriz, bilgi küpü, yol, yaşam, labirent ve sürpriz yumurtadır. Bu kategoride yer alan ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Üstün yetenekli öğrenci güzel sürpriz gibidir. Çünkü her an karşısındakini mutlu edecek yeni bir özelliğiyle sizi şaşırtabilir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci sürpriz yumurta gibidir. Çünkü içlerinden ne çıkabileceğini asla kestiremezsiniz.”
- “Üstün yetenekli öğrenci yaşam gibidir. Çünkü onunla karşılaştığımızda yaşamın ilerisinin bilinmezliğini hissedebilirsiniz.”

4. Değerli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

“Tablo 5” değerli birey olarak üstün yetenekli öğrenci kategorisinde yer alan metaforları ve her bir metaforu geliştiren birey sayısı ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 5: Değerli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

METAFOR	f	%
elmas	10	13,33
maden cevheri	4	5,33
verimli arazi	2	2,66
ırlanta	1	1,33
TOPLAM	17	22,66

Tablo 5'e göre bu kategoride 5 öğrenci, 5 öğretmen ve 7 veli tarafından geliştirilmiş 17 metafor bulunmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; pırlanta, elmas, maden cevheri ve verimli arazidir. Bu kategoride yer alan ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Üstün yetenekli öğrenci elmas gibidir. Çünkü bulunması çok zordur ve değerlidir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci verimli arazi gibidir. Çünkü siz ne ekerseniz ekin o size mutlaka beklediğinizden fazlasını verecektir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci maden cevheri gibidir. Çünkü madenlerdeki en değerli şey olan cevher gibidir.”

5. Yaşıtlarından Farklı Görünen Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

En fazla metaforun üretildiği kategoridir. “Tablo 6” yaşlılarından farklı görünen birey olarak üstün yetenekli öğrenci kategorisinde yer alan metaforları ve her bir metaforu geliştiren birey sayısı ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 6: Yaşıtlarından Farklı Görünen Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

METAFOR	f	%
ışık	7	9,33
çiçek	2	2,66
yarış otomobili	2	2,66
demir	1	1,33
camsil	1	1,33
özgüven kutusu	1	1,33
yıldız	1	1,33
parlak yıldız	1	1,33
kardelen	1	1,33
meraklı makine	1	1,33
TOPLAM	18	24

Tablo 6'ya göre bu kategoride 6 öğrenci, 5 öğretmen ve 7 veli tarafından geliştirilmiş 18 metafor bulunmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; demir, çiçek, yıldız, meraklı makine, ışık, yarış otomobili, özgüven kutusu, camsil, parlak yıldız, kardelendir. Bu kategoride yer alan ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Üstün yetenekli öğrenci ışık gibidir. Çünkü arkadaşlarının arasında özellikleriyle hemen fark edilebilir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci demir gibidir. Çünkü diğer madenlere göre sağlamdır.”
- “Üstün yetenekli öğrenci kardelen gibidir. Çünkü çok özel şartlarda yetişebilen, narin, zarif, özel ilgi ve sevgiye muhtaçtır.”

6. Geniş Kapasiteli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

“Tablo 7” geniş kapasiteli birey olarak üstün yetenekli öğrenci kategorisinde yer alan metaforları ve her bir metaforu geliştiren birey sayısı ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 7: Geniş Kapasiteli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

METAFOR	f	%
su	3	4
akıllı tahta	1	1,33

genç kurt	1	1,33
deniz	1	1,33
okyanus	1	1,33
dünya	1	1,33
TOPLAM	8	10,66

Tablo 7'ye göre bu kategoride 4 öğrenci ve 2 öğretmen ve 2 veli tarafından geliştirilen 8 metafor bulunmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; akıllı tahta, genç kurt, deniz, okyanus, su ve dünyadır. Bu kategoride yer alan ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Üstün yetenekli öğrenci dünya gibidir. Çünkü her şeyi içinde barındırabilir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci su gibidir. Çünkü tüm bilgileri, duyguları ve düşünceleri su gibi içine alır.”
- “Üstün yetenekli öğrenci okyanus gibidir. Çünkü sahilden baktığımızda okyanusun sınırsızlığını gördüğümüz gibi onun da sınırsızlığını bir bakışta anlarsınız.”

7. Çok Yönlü Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

“Tablo 8” çok yönlü birey olarak üstün yetenekli öğrenci kategorisinde yer alan metaforları ve her bir metaforu geliştiren birey sayısı ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 8: Çok Yönlü Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci

METAFOR	f	%
öğretmen	3	4
bilgisayar	2	2,66
büyüteç	1	1,33
hesap makinesi	1	1,33
mucit	1	1,33
TOPLAM	8	10,66

Tablo 8'e göre bu kategoride 3 öğrenci, 3 öğretmen ve 2 veli tarafından geliştirilen 8 metafor bulunmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; bilgisayar, öğretmen, büyüteç, hesap makinesi ve mucittir. Bu kategoride yer alan ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Üstün yetenekli öğrenci büyüteç gibidir. Çünkü verilen bilgiye farklı boyutlar katar, onu çeşitlendirir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci hesap makinesi gibidir. Çünkü hayata dair yapabileceği birçok işlem ve farklı yöne sahiptir.”
- “Üstün yetenekli öğrenci mucit gibidir. Çünkü farklı alanlarda yeni şeyler keşfedebilir.”

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerinin devamlı olarak etkileşimde oldukları üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere ilişkin görüşlerini metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmak için gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, üstün yetenekli öğrencilerin ve onların velilerinin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını; yüksek performans gösteren, uygun eğitime gereksinim duyan, anlamak için çaba gerektiren, değerli, yaşatlarından farklı görünen, geniş kapasiteli ve çok yönlü olarak algıladıkları görülmüştür. Araştırma bulgularına bakıldığında Bilim ve

Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerinin üstün yetenekli öğrenciyi özelliklerine uygun şekilde algıladıkları görülmektedir.

Bu çalışma sonucu ortaya çıkan bulgulardaki kategorilerden “Yaşlılarından Farklı Görünen Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” Davis ve Rimm (1998), Chan (2000), Neumeister ve diğerleri (2007)’nin bulgularıyla; “Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” Winebrenner (2000) bulgularıyla; “Değerli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” Winebrennar (2000), Silverman (2000), Neumeister ve diğerleri (2007)’nin bulgularıyla; “Çok Yönlü Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” Winebrennar (2000), Silverman (2000) ve Neumeister ve diğerleri (2007)’nin bulgularıyla; “Geniş Kapasiteli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” Chan (2000), Wnebrenner (2000), Silverman (2000) bulgularıyla; “Gizemli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” Baska (1992), Neumeister ve diğerleri (2007)’nin bulgularıyla; “Yüksek Performans Gösteren Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” Winebrenner (2000), Silverman (2000), Neumeister ve diğerleri (2007), Chan (2000)’in bulgularıyla paralellik göstermektedir. Aynı zamanda bu çalışmada kullanılan 7 kategori de Çapan (2010)’ın çalışmasında kullanılmıştır. Çapan (2010), öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu çalışmada 13 farklı kategoride (yüksek performans gösteren, geniş kapasiteli, üretken, yaratıcı, çok yönlü, ileriye görebilen ve geleceğe yön veren, araştıran ve olaylara farklı bakabilen, yaşlılarından farklı, gizemli, anlamak için çaba gerektiren ve değerli) sınıflandırma yapmıştır.

Yapılan çalışmada en fazla metafor “Yaşlılarından Farklı Görünen Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” kavramsal kategorisinde geliştirilmiştir. Burada çalışmaya katılan öğrenci, öğretmen ve veliler üstün yetenekli öğrencilerin akranlarından farklı özelliklere sahip olduğunu vurgulamışlardır. Geçmişten günümüze kadar tüm Dünya’da yapılan tüm çalışmalar da bu sonucu doğrulamaktadır. Yapılan sınıflamada üstün yetenekli öğrenciyeye yönelik ikinci kavramsal kategori “Değerli Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci” dir. Bu kavramsal kategoride toplam 17 metafor geliştirilmiştir. Katılımcılar oluşturmuş oldukları metaforlarda üstün yetenekli öğrencilerin ülke içindeki tüm paydaşlar için değerli oldukları ve bu bireylerin ancak iyi yönlendirilip iyi eğitim aldıklarında (Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey Olarak Üstün Yetenekli Öğrenci – 10 Metafor) bu değerlerinin artacağını vurgulamışlardır. Bunların yanında; üstün yetenekli öğrencilerin geniş kapasiteye sahip olmaları, çok yönlü olmaları, çalışkan ve gizemli olmaları da katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik öğretmen adaylarının metaforlarını (Çapan, 2010) ortaya çıkaran çalışmadan sonra, bu çalışma da üstün yeteneklilerin eğitiminde yer alan öğretmenlerinin, onların ailelerinin ve üstün yeteneklilerin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını metaforik olarak nasıl algıladıklarını göstermesi açısından önemlidir. Bu çalışma her ne kadar 3 farklı gruba (öğrenci, öğretmen ve veli) uygulanmış olsa da geliştirilen metaforlar homojen dağılım göstermektedir. Bu da Bilim ve Sanat Merkezi bünyesinde olan bireylerin üstün yetenekli öğrenciyi birbirlerine yakın şekilde algıladıklarını göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma Bilim ve Sanat Merkezi bünyesinde yer alan paydaşların üstün yetenekli öğrenci kavramına ilişkin metaforlarını ortaya koymaya çalışmıştır; fakat aynı çalışmanın daha geniş kapsamda yapılması veya toplumun diğer kesimlerine de uygulanması alan adına yararlı olacaktır.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance: This research aims to find out perspectives of Science and Art Center students, teachers and parents regarding gifted students.

Methods: Data resources in phonemology resources are individuals or groups who have experienced or can reflect the phonemon that the research focuses on. This research was conducted during 2013-2014 school year with 28 students attending Bartın Science and Science Center, 26 teachers working at Bartın Science and Art Center and 27 parents. These participants were chosen by random sampling method. To find out the metaphors regarding the concept of "gifted student" the participants were asked to complete the sentence "The gifted student is like, because" The participants were given a form with this sentence and asked to complete it according to their opinion. To collect the data, the participants were first given the concept "like" to define gifted students with another concept. Then, they were given the concept "because" to make a reasonable explanation for their metaphors. 75 forms were gathered from the students, parents and teachers participating in the research. Among this forms the ones which had reasonable correlations between the metaphors and explanations were analyzed. To analyse the data, content analysis method was used. To analyze the content, five stage evaluation process used in Saban's studies was chosen. These five stages are:

- Denomination Stage
- Election Stage
- Category Development Stage
- Ensuring Reliability & Validity
- Entering the Data in Computer

Results and Discussion: This research has been conducted to find out perspectives of Science and Art Center students, teachers and parents about gifted and talented students whom they constantly interact with. Considering the research findings we can see that Science and Art Center students, teachers and parents view gifted students' qualities properly.

In this study, the methaphors participants created were listed and each numder symbolizing a methaphor was written with its frequency and percent. The participants made up 75 methaphors in total related to the concept of gifted student. The first three of these methaphors are diamond (%13,33), light (%9,33), tree (%9,33).

The methaphors participants made up were grouped under seven conceptual catagories. These catagories are 1) A hardworking person performing brillantly 2) A person needing convenient education 3)A mysterious, hard to understand person 4) A precious person 5) A person looking different from his/her peers 6) High capacity person 7) A sophsticated person. The most frequent metaphor used in the research was "a person looking different from his/her peers". Teachers, parents and students in the study stressed the idea that gifted students are different from their peers. All the studies in the world, from past to present confirm this result. The second most frequent concept regarding the gifted students was " The gifted students as a precious person." 17 methaphors were created in this conceptual category. Participants emphasized that gifted children are precious for all stakeholder in the country and they will be more precious when they get convenient counselling and education (Gifted student as a person needing convenient education 10 metaphors). Participants also emphasized that the gifted students are high capacity sophisticated, hardworking and mysterious children.

Like the study revealing metaphors of preservice teachers regarding gifted chidren, this study is aslo important as it shows how gifted children,their teachersand parents interpret the concept of "gifted children" methaphorically. This study was given to three different groups (student, teacher,

parent), but the metaphors were homogenously distributed. This shows that people who relate to Science and Art Center view the gifted students in similar ways.

Conclusion: In conclusion, this study has aimed to show the metaphors of stakeholders of Science and Art Center related to the concept of gifted student, but conducting a similar research in a wider scope or applying to other people in the society would be useful for the field.

KAYNAKÇA

- Altun, M. (2003). *Klasik Edebiyat Bilgisi (Belagat) Bağlamında Anlam*. http://www.dilbilimi.net/edebi_sanatlar.pdf.
- Baykoç Dönmez, N. (2004). "Bilim ve Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler", *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiri Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Bildiren, A. (2011). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Büyüköztürk, Ş. ve diğerleri. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çağlar, D. (2004). "Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri", *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2004.
- Çapan, E., B. (2010). "Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume:3,issue 12.
- Çepni, S., Gökdere, M. & Bacanak, A. (2004). "Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Fen Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Temel Sorunlar", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:162.
- Chan, D.W. (2000). "Exploring Identity Cation Procedures of Gifted Students by Teacher Ratings: Parent Ratings and Student Self-Reports in Hong Kong", *High Ability Studies*, 11, 1s. 69-82.
- Genç, M. A. (2012). "Görsel Sanatlar Alanında Üstün Yetenekli Öğrenciler ve Türkiye'deki Eğitimleri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Volume 5, Issue 8, 573-587.
- Davis, G. & Rimm, S. (1998). *Education of the Gifted and Talented* (4th ed.). Englewood Cliffs N.J: Prentice-Hall.
- Girmen, P. (2007). "İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kirk, S., A. & Gallagher, J. (1989). *Educating Exceptional Children*, USA: Houghton Mifflin Company.
- Kunt, K., & Tortop, H.S. (2013). *Türkiye'deki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezlerine İlişkin Metaforik Algıları*. *Journal of Gifted Education Research- Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 1(2), Special Issue, Özel Sayı, 117-127.
- Levine, P. (2005). *Metaphors and Images Of Classrooms*. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4),172.
- MEB. (2007). "Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi", *Tebliğler Dergisi*, 2593.
- MEB. (2013). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017*, Ankara.
- Mertol, H., Doğdu, M. & Yılar, B. (2013). Üstün Zekalı ve Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları. *Journal of Gifted Education Research - Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 1(2), Special Issue, Özel Sayı, 176-183.
- Miles, M. & Huberman, M. (1994). *Qualitative Data Analysis*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Neumester, K.L.S., Adams, C.M., Perce, R.L. & Cassidy, J.C. (2007). "Fourth-Grade Teachers' Perceptions of Giftedness: Implications for Identifying and Serving Diverse Gifted Students", *Journal for the Education of the Gifted*, 30, 4, 479.

- Ocak, G. & Gündüz, M. (2006). *Eğitim Fakültesini Yeni Kazanan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Giriş Dersini Almadan Önce ve Aldıktan Sonra Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Metaforları*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 295.
- Saban, A. (2004). "Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2.
- Saban, A. (2008). "Okula İlişkin Metaforlar", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-495.
- Silverman, L. (2000). "Characteristics of Giftedness. Gifted Development." www.gifteddevelopment.com. (Erişim Tarihi: 17.03.2014)
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uzun, M. (2004). "Üstün veya Özel Yetenekli Çocukların Eğitiminde Yeni Bir Model: Bilim ve Sanat Merkezleri". *Üstün veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi Paneli*, 3-4 Mayıs İzmir, 22-28.
- Winebrenner, S. (2000). "Gifted Students Need an Education, Too", *Educational Leadership*, 17, s. 52-56. http://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/kurum.asp (Erişim Tarihi: 22.11.2013).